

Regeringsuppdrag

Rapport

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Ekonomistyrningsverkets årliga rapport 2011 om den statliga internrevisionen

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som tillgänglig PDF och beställas från www.esv.se. Word-formatet kan tillhandahållas via Publikationsservice.

Datum: 2011-03-24

Dnr: 49-1088/2010

ESV-nr: 2011:15

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Annika Alexandersson

Förord

I detta ärende har generaldirektören Mats Wikström beslutat. Utredare Annika Alexandersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Nils Eklund, funktionsansvarige Hamdi Ercan, funktionsansvarige Anne-Marie Ögren och utredaren Catrin Lind Ebert deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	6
2 Inledning	10
2.1 Uppdraget	10
2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen	10
2.3 Definitioner	10
3 Tillvägagångssätt	12
3.1 Inhämtande av uppgifter	12
3.2 Mätområden	12
3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter.....	13
3.3.1 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen.....	13
3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen ..	14
3.4 Fortsatt utveckling av redovisningen	15
3.5 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden	15
3.5.1 Organisering och samordning.....	16
3.5.2 Internrevisionens resurser	16
3.5.3 Nedlagd tid inom internrevisionen.....	16
3.5.4 Slutsats	17
4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten	18
4.1 Inledning	18
4.2 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad	19
4.2.1 Inrättat internrevision	20
4.2.2 Oberoende och objektivitet	21
4.2.3 Kompetens och erfarenhet.....	22
4.2.4 Kvalitetssäkring.....	23
4.2.5 Styrning av internrevisionen.....	25
4.2.6 Inriktning	26
4.2.7 Planera uppdrag	28
4.2.8 Utföra uppdrag	29
4.2.9 Kommunicera resultatet	30
4.2.10 Följa upp resultatet	31
4.3 Internrevisionens resurser och hur de används	32
4.3.1 Totala kostnader för internrevision.....	32
4.3.2 Årsarbetskrafter	33
4.3.3 Arbetad tid	35
4.3.4 Inhyrda konsulter	36
4.3.5 Slutsatser	37
4.4 Internrevisionens medarbetare	38
4.4.1 Anställda internrevisorer per 2010-12-31.....	38
4.4.2 Ålders- och könsfördelning	39

4.4.3 Internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund	39
4.4.4 Utbildningsbakgrund och certifieringar	40
4.4.5 Kompetensutveckling	41
4.4.6 Slutsatser	42
4.5 Samordning av internrevisionen	43
4.5.1 Slutsatser	44
4.6 Internrevisionens rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll	44
4.7 Vad har ESV gjort under 2010 och vilka åtgärder planerar ESV att vidta	44
Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen	47
Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10	49
Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet	53
Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng	56

1 Sammanfattning

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska på regeringens uppdrag utveckla, förvalta och samordna den statliga internrevisionen samt till regeringen lämna en redovisning över denna. ESV:s redovisning utgörs av en årlig rapport i vilken ESV analyserar och bedömer statusen på internrevisionen samt redovisar vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

För att analysera och bedöma statusen på den statliga internrevisionen har ESV hämtat in uppgifter, via en internrevisionsenkät, från myndigheter (64 st) som skulle tillämpa internrevisionsförordningen under 2010. Annan tillgänglig information, till exempel ESV:s egna utredningar och information från extern kvalitetssäkring, har i den mån det varit möjligt, använts för att kvalitetssäkra, analysera och upplysa om inhämtade uppgifter. Myndigheternas svar på frågorna 1-10 om regelefterlevnad i internrevisionsenkäten mäts med en relativ poäng i intervallet mellan 0 till 1, där 1 avser full regelefterlevnad. Frågorna 11-24 avser internrevisionens resurser, kompetenser och andra uppgifter.

ESV har, liksom vid tidigare år, beslutat att nyinrättade internrevisionsmyndigheter inte ska beaktas vid bedömningen av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10). I år avser det åtta myndigheter vars svar alltså undantas vid analysen av dessa frågor. De här myndigheterna har anställt internrevisionschef vid skilda tidpunkter under 2010 och har därmed hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter. Detta innebär att analysen av dessa myndigheter inte ger en rättvisande bild av regelefterlevnaden.

ESV:s iakttagelser och slutsatser

Regelefterlevnad

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,973 för 2010 vilket är en förbättring jämfört med både 2009 (0,957) och 2008 (0,956). Detta trots att internrevisionsenkäten utökats med flera kriterier inom några frågeområden. Vid en jämförelse av regelefterlevnaden för år 2010 med 2009 kan noteras att det har skett förbättring inom fyra frågeområden, försämring inom fyra frågeområden och oförändrat resultat inom två frågeområden (där det uppgivits vara maximal regelefterlevnad). Förändringarna mellan 2010 och 2009 är relativt små bortsett från regelefterlevnaden vad gäller frågan om program för intern och extern kvalitetssäkring där det skett en större förbättring jämfört med föregående år. Utfallet på frågeområdet intern och extern kvalitetssäkring, 0,813 (0,629) är dock

fortfarande markant lägre än utfallet på övriga frågeområden. När det gäller de övriga frågeområdena är resultatet inte i något fall lägre än 0,977 (0,984).

Den största relativa förbättringen inom ovanstående områden har skett inom området intern och extern kvalitetssäkring. En orsak till förbättringen är att ESV har förtydligat vad en årlig självvärdering innefattar. Ytterligare en förklaring till det förbättrade resultatet är att ett kriterium från föregående år tagits bort. Anledningen till att kriteriet togs bort var att frågan missgynnade nyinrättade internrevisionsfunktioner. Utfallet på frågeområdet intern och extern kvalitetssäkring, 0,813 (0,629) är dock som nämnts ovan fortfarande markant lägre än utfallet på övriga frågeområden. Det låga utfallet beror på att 14 myndigheter (25 %) uppger att de saknar ett kvalitetsprogram. ESV:s uppfattning är att dessa myndigheter under 2011 kan ha god hjälp av ESV:s handledning ”Internt kvalitetsarbete för statliga internrevisorer” som ESV tog fram i slutet av 2010.

Andra brister och förbättringsområden som har uppmärksammats framgår av avsnitten 4.2.1-4.2.10.

Resurser och kompetens

Nedan framgår ett urval av jämförelsesiffror för den statliga internrevisionen.

	2010	2009
Antal internrevisionsmyndigheter	64	59
Årsarbetskrafter inklusive konsulter	130	134
Antalet statliga internrevisorer	134	136
Medelantalet anställda	2,1	2,3
Antalet ensamrevisorer	33	30
Antalet myndigheter med ensamrevisorer	38	32
Antalet myndigheter med ensamrevisorer på deltid	16	14
Antal myndigheter med samordnad internrevision	13	11
Arbetat egen tid (timmar)	198 700	200 400
Arbetad tid konsulter (timmar)	7 700	6 900
Total kostnad internrevisionsfunktion (tkr)	130 400	124 200
Genomsnittlig kostnad per internrevisionsfunktion (tkr)	2 000	2 100
Genomsnittlig kostnad per årsarbetskraft (tkr)	1 003	927
Total kostnad kompetensutveckling (tkr)	3 000	2 700
Genomsnittlig kostnad kompetensutveckling per anställd (tkr)	24	23
Kompetensutveckling per anställd (timmar)	95	79
Varit verksam som internrevisor tre år eller mer (%)	88	80
Andel kvinnor (%), andel kvinnliga internrevisionschefer (%)	46, 46	Ej uppgifter
Ålder mellan 51 och 60 år (%), ålder över 60 år (%)	38,19	Ej uppgifter

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 130 mkr (124) för 2010. Av myndigheterna lägger bara 14 % ned mer än 3 mkr på internrevision, 33 % av myndigheterna förbrukar mindre än 1 mkr och 69 % förbrukar mindre än 2 mkr.

Antalet ensamrevisorer har ökat till 33 (30) totalt. Även antalet myndigheter med ensamrevisorer har ökat och uppgår nu till 38 (32). I 16 av dessa myndigheter arbetar ensamrevisorerna på deltid. Vid sju av myndigheterna med ensamrevisorer har internrevisionschefens tid omräknat i årsarbetskrafter motsvarat mindre än en halv årsarbetskraft.

Om man räknar bort nyinrättade internrevisionsfunktioner och de myndigheter där internrevisionschef inte fanns under hela året kan konstateras att nio myndigheter har använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. I tre myndigheter har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft. Vidare har i en av de nyinrättade myndigheterna internrevisionschefen anställts på 20 %. Under 2010 har myndigheten använt 0,08 årsarbetskrafter för internrevision, vilket motsvarar 120 timmar.

ESV ser det som en oroväckande trend att antalet myndigheter med ensamrevisor hela tiden ökar och att dessa myndigheter i många fall inte anställer en internrevisor på heltid utan nöjer sig med 50 % av en normal arbetstid, eller mindre. Att vara ensamrevisor och anställd till 50 % eller mindre i sig är inget problem om internrevisorn har möjligheter att använda sig av externa konsulter i tillräcklig utsträckning.

Vid några av myndigheterna med ensamrevisorer är internrevisionsfunktionen samordnad. Det finns både fördelar och nackdelar med samordning. Det som ESV upplever som det största problemet med samordning av internrevisionsfunktioner är risken att internrevisorns tid inte räcker till för att genomföra uppdraget på det sätt som god internrevisions- och god internrevisorssed kräver.

ESV konstaterar i likhet med förra året att antalet internrevisorer samt deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördiga. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet.

ESV:s bedömning är, liksom tidigare år, att det behövs en analys från myndighetsledningarna om hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

ESV:s genomförda och planerade åtgärder

ESV har under 2010 bland annat gett råd och stöd, genomfört sju utbildningar, anordnat tre nätverksträffar och anordnat en gemensam konferens för internrevisorer och personer som är verksamma inom området intern styrning och kontroll. Vidare har ESV genomfört en översyn av ESV:s internrevisionsenkät och övervägt hur den kan kvalitetssäkras. ESV har även i en handledning klargjort vad ett program för intern kvalitetssäkring för statliga internrevisorer bör innefatta samt genomfört informationsinsatser angående internrevision och intern styrning och kontroll riktade till myndighetsledning. ESV har också lämnat en redovisning över den statliga internrevisionen till regeringen. ESV:s genomförda åtgärder har skett i nära samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat.

Utöver ESV:s ordinarie åtgärder planerar följande specifika åtgärder under 2011;

- göra en översyn av om föreskrifter och allmänna råd till internrevisionsförordningen bör uppdateras,
- utveckla kvalitetssäkringen av den årliga rapporten genom att besöka några myndigheter och diskutera kring internrevisionsenkäten,
- informera oss om inom vilka områden internrevisionsfunktionerna genomför granskningar genom att begära in samtliga internrevisionsfunktioners revisionsplaner,
- göra en översyn av hur ESV:s utbud av kurser och seminarier kan utvecklas för att bättre kunna möta de statliga internrevisorernas behov,
- påbörja en utvärdering av de externa kvalitetssäkringarna som har genomförts under de senaste fem åren för att kunna ta ställning till vilka krav som bör ställas på innehåll och de som utför en extern kvalitetssäkring,
- genomföra informationsinsatser riktade till Regeringskansliet och myndighetsledning. Insatserna genomförs i samverkan med ESV:s funktion för intern styrning och kontroll.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

ESV ska utveckla och förvalta samt samordna den statliga internrevisionen och till regeringen lämna en redovisning över denna.¹ ESV:s redovisning utgörs av en årlig rapport i vilken ESV analyserar och bedömer statusen på internrevisionen samt redovisar vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

Målet är att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god internrevisionsssed.

De förordningar som omfattas är i huvudsak:

- Internrevisionsförordning (2006:1228)
- Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll
- Myndighetsförordning (2007:515)
- Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen

ESV:s redovisning till regeringen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Vid utgången av 2010 var det 64 (60) myndigheter som skulle ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen efter beslut från regeringen. Dessa myndigheter framgår av bilaga 1. Från och med 1 januari 2011 är det 66 myndigheter som ska ha en inrättad internrevision.

2.3 Definitioner

Med *statlig internrevision* menas här en organisatoriskt och, i förhållande till den verksamhet som granskas, även i övrigt oberoende och objektiv gransknings- och rådgivningsverksamhet. Internrevisionen ska vara fristående från den operativa verksamheten och administrativt placerad direkt under myndighetens chef. En internrevision hjälper myndigheten att nå sina mål genom att utifrån risk och väsentlighet granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Internrevisionen ska också ge råd och stöd till myndighetsledningen.

---

¹ Förordningen (2010:1764) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 3 § 4 och 27 § 9.

För att *utveckla och samordna* den statliga internrevisionen utvecklar och förvaltar ESV föreskrifter och metoder för internrevision. ESV:s uppgifter inom området är att meddela föreskrifter till internrevisionsförordningen, ge stöd genom metoder, riktlinjer, utredningar, utbildning och rådgivning inom internrevision.

Med *god internrevisionssed* menar ESV i denna rapport i första hand det regelverk som kommer till uttryck i Internrevisionsförordning (2006:1228) med ESV:s föreskrifter och allmänna råd. God sed inom det statliga området kommer även till uttryck i de lagar och förordningar som styr statlig verksamhet i allmänhet samt i den vägledning som återfinns i internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

ESV avgränsar *analysen och bedömningen av statusen* på den statliga internrevisionen till att

- mäta efterlevnad av förordningar och internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och
- analysera internrevisionens resurser och hur de används samt internrevisionens kompetens och erfarenhet.

Jämförelse görs på en övergripande nivå med uppgifterna från föregående år.

Med *professionalism och kvalitet* menar ESV i denna rapport att internrevision utförs med rätt erfarenhet och kompetens samt följer de standardiserade regler och rutiner som följer av god sed. Internrevisionen ska omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Regler och rutiner kan beskrivas som en årlig process för att planera, genomföra, dokumentera och rapportera internrevision.

Med *åtgärder* menas här:

- de föreskrifter som ESV meddelar till internrevisionsförordningen
- det stöd som ESV tillhandahåller myndigheterna.

3 Tillvägagångssätt

3.1 Inhämtande av uppgifter

För att analysera den statliga internrevisionen har ESV hämtat in information via en internrevisionsenkät från de myndigheter som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen (bilaga 1). ESV har vänt sig till myndigheten eftersom det är myndigheten som har skyldighet att lämna informationen. Uppgiftslämnandet kan ske genom delegation till tjänsteman, i normalfallet internrevisionschefen, eller att internrevisionschefen är föredragande till myndighetens chef. Det är samma ordning som gäller för uppgiftslämnande för den ekonomiadministrativa värderingen som är en av ESV:s uppgifter.

Uppgifterna är lämnade och kommunicerade via statens informationssystem Hermes. Uppgiftsinhämtandet består av att besvara ett antal frågor om internrevisionen. Frågorna publicerades på ESV:s webbsida 20 december 2010. Frågorna mailades även till myndigheternas registratorer och internrevisionschefer. Fråga 1-10 avser den statliga internrevisionen i förhållande till det regelverk som den har att följa och fråga 11-24 avser internrevisionens resurser, kompetens, samordning, internationellt arbete samt kvalitetsarbete.

3.2 Mätområden

Redovisningen till regeringen består av en analys och bedömning av statusen på den statliga internrevisionen dels i förhållandet till det regelverk (fråga 1-10) som den har att följa, dels av resurser, kompetenser och andra uppgifter (fråga 11-24). I huvudsak är det i internrevisionsförordningen, inklusive föreskrifter och allmänna råd, och i myndighetsförordningen och förordningen om intern styrning och kontroll som myndigheterna kan finna vägledning för att lämna svar på frågorna. Även andra författningar som reglerar statlig verksamhet kan ge vägledning. Råd och stöd kan även hämtas från Handledning Internt kvalitetsarbete för statliga internrevisorer (2010:34). I de fall det saknas regler, eller en utfyllande tolkning av reglerna behövs, kan vägledning även hämtas från internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

De uppgifter som har hämtats in om internrevisionen är inte avgränsade till prestationen hos enskilda internrevisorer eller till myndighetens internrevision som egen organisatorisk enhet. Redovisningen från myndigheterna avser också det ansvar som ligger på styrelsen och det ansvar som ligger på myndighetens chef.

3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter

ESV har i viss utsträckning kvalitetssäkrat lämnade uppgifter genom att jämföra med andra bedömningar som är tillgängliga, exempelvis ESV:s egna utredningar och även genom de kommentarer som myndigheterna har lämnat. Rimlighetsbedömningar har gjorts av lämnade uppgifter. I de fall ESV har gjort en annan bedömning av de av myndigheten lämnade uppgifterna har myndigheten kontaktats för förtydligande. I förekommande fall har ESV i samråd med myndigheten korrigerat myndighetens svar.

ESV har även tagit del av rapporteringen från de externa kvalitetssäkringar som två av myndigheterna har genomfört och har kunnat använda resultatet från undersökningarna vid validering av uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten.

ESV har även erhållit en sammanställning från Riksrevisionen avseende de granskningar som utförts av internrevisionen vid myndigheterna under 2009. Se mer om detta under avsnitt 3.3.1.

3.3.1 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen

Vi har på samma sätt som under tidigare år tagit del av det material i Riksrevisionens (RiR:s) akter som handlar om internrevision. Materialet blir inte offentligt förrän revisionsberättelsen för året har avlämnats och akterna har stängts. Det innebär att vi inte kan ta del av materialet tidigare än i maj månad. Det material som vi har haft tillgång till avser därför revisionsåret 2009.

Vid en jämförelse med det material för 2008 som vi har fått ta del av tidigare har beskrivningen av Riksrevisionens relation till internrevisionsfunktionerna generellt sett blivit något tydligare. Vi har av materialet för 2009 kunnat konstatera att RiR träffar internrevisorer och tar del av planering och rapportering på i stort sett alla internrevisionsmyndigheter. I de få fall där så inte sker så har myndighetens internrevision i nästan samtliga fall varit nystartad. För drygt 70 % av internrevisionsfunktionerna har RiR genomfört en bedömning i någon form av funktionens oberoende, professionalism och kompetens, vanligtvis med hjälp av det granskningsprogram som RiR har tagit fram. Det förekommer relativt sällan att RiR har gjort den bedömningen att internrevisionsfunktionen inte uppfyller kraven för att RiR ska kunna förlita sig på funktionens arbete. Av materialet att döma verkar det dock inte vara lika vanligt att RiR gör en mer ingående bedömning av internrevisionens arbete genom att gå igenom granskningsdokumentation.

Granskningsprogrammet omfattar även en bedömning av i vilken utsträckning RiR kan använda granskningar som internrevisionen kommer att genomföra under året som underlag för RiR:s revisionsberättelse. I de flesta fall så anger RiR att man

använder sig av internrevisionens arbete som en informationskälla. I drygt en tredjedel av fallen kan man av RiR:s dokumentation utläsa att man till någon del använder sig av internrevisionens arbete för sitt uttalande om årsredovisningen. Förhållandet överensstämmer med vad som rapporterades för 2008.

ESV drar slutsatsen att RiR:s intresse för internrevisionens verksamhet har ökat något med 2008. Av dokumentationen att döma verkar det även som om RiR i relativt stor utsträckning strävar efter att använda sig av internrevisionens arbete. ESV tycker att det är mycket positivt och har förhoppningen att den här trenden ska fortsätta under kommande år.

I den mån det har varit möjligt har vi kvalitetssäkrat myndigheternas uppgifter i självdeklarationen mot de uppgifter som har funnits i RiR:s akter.

3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen

Internrevisionen ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetssäkringsprogrammet ska enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen inkludera både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam. Internrevisionen inom svenska myndigheter ska bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd, lagar, förordningar och övriga regeringsbeslut, samt för utfyllande tolkning the Institute of Internal Auditors Standards (internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision) och Code of Ethics (yrkesetisk kod).

Under åren 2006-2010 har sammanlagt 27 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen. Under 2010 genomfördes två externa kvalitetssäkringar. En av de externa kvalitetssäkringarna utfördes av en kvalificerad extern oberoende granskare. Den andra kvalitetssäkringen utfördes däremot av en revisor som inte var kvalificerad extern granskare i enlighet med IIA:s riktlinjer. ESV har tagit del av denna rapport som visar att avstämning har skett både mot internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd samt mot IIA:s riktlinjer. ESV är tveksam till i fall denna kvalitetssäkring uppfyller kravet på extern kvalitetssäkring då kvalitetssäkraren inte har djupa kunskaper om internrevisionsförordningen och internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision.

Ett problem som ESV har identifierat i samband med de externa kvalitetssäkringar som genomförts är att det inte tydligt framgår av dokumentationen att avstämning mot internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd sker som en del i

kvalitetssäkringen. Det förekommer att det anges i inledningen att en sådan avstämning har gjorts men utan att det på något sätt finns dokumenterat i övrigt. Visserligen bygger vårt svenska regelverk till stora delar på internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision men ESV anser ändå inte att det är tillfredsställande att det inte sker någon direkt och tydlig utvärdering av internrevisionsfunktionernas efterlevnad av internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd i samband med den externa kvalitetssäkringen. ESV kommer under 2011 att påbörja en utvärdering av de externa kvalitetssäkringarna som har genomförts under de senaste fem åren för att kunna ta ställning till vilka krav som bör ställas på innehåll och de som utför en extern kvalitetssäkring (Se avsnitt 4.2.4)

3.4 Fortsatt utveckling av redovisningen

Erfarenheterna från denna femte årliga rapport om den statliga internrevisionen ger underlag för en fortsatt utveckling av metoden och mätområden för att lämna kommande redovisningar till regeringen.

Relativ poäng per myndighet för 2010, 2009 och 2008 redovisas i bilaga 3.

Under 2010 har ESV gjort en översyn av självdeklarationen och övervägt hur den ytterligare kan kvalitetssäkras. Under 2011 planerar ESV att besöka några myndigheter i syfte att kvalitetssäkra myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten. Detta kommer utföras genom inhämtade av dokumentation och genom intervjuer med berörda internrevisionschefer. ESV kommer även att göra en översyn av om föreskrifter och allmänna råd till internrevisionsförordningen behöver uppdateras med anledning av de iakttagelser som ESV har gjort.

3.5 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden

ESV har vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att inte beakta åtta myndigheters svar vid analysen av dessa frågor. Fyra av dessa är myndigheter som efter beslut från regeringen ska ha inrättat internrevision under 2010 (Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten). Under året bildades tre nya myndigheter (Linnéuniversitetet, Pensionsmyndigheten och Trafikverket) efter förändringar i myndighetsstrukturen bland annat genom sammanslagningar av myndigheter. Statistiska centralbyrån har under 2009 haft undantag från internrevisionsförordningen. Internrevisionschef anställdes under våren 2010.

Frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) bygger på att internrevisionen har utfört internrevision under ett helt ”revisionsår” vilket bland annat innebär följande moment: upprätta riktlinjer, riskanalys och revisionsplan, genomföra och rapportera granskningar, upprätta årsrapport. Eftersom ovanstående myndigheter har anställt sina internrevisionschefer vid skilda tidpunkter under 2010 har man hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter. ESV:s bedömning är att analysen av frågorna som avser regelefterlevnaden inte blir rättvisande om dessa myndigheter ingår i bedömningsunderlaget. ESV anser dock att en översiktlig beskrivning av hur de åtta myndigheterna har inrättat sin internrevision under 2010 bör vara av intresse för regeringen. En beskrivning av detta framgår nedan.

3.5.1 Organisering och samordning

Den nya myndigheten Trafikverket, som bildats genom en sammanslagning av Banverket, Vägverket och Sika, hade 11 anställda internrevisorer per 2010-12-31. Det gör dem till den näst största internrevisionsmyndigheten efter Försäkringskassan. Både Banverket och Vägverket hade internrevisionsfunktioner vid sammanslagningen. Pensionsmyndigheten hade 2 anställda internrevisorer. Socialstyrelsen, Statistiska centralbyrån och Åklagarmyndigheten hade vardera 1. Läke-medelsverket och Naturvårdsverket delar på en internrevisor. Linnéuniversitetet har under 2010 varit samordnad med Lunds universitet. Detta avtal har upphört och vid årsskiftet hade Linnéuniversitetet inte någon internrevisor anställd.

3.5.2 Internrevisionens resurser

I sex myndigheter är internrevisionschefen anställd på heltid och i en myndighet till 20 %. Naturvårdsverkets internrevisionschef arbetar heltid hos Naturvårdsverket och 20 % på Läke-medelsverket sedan augusti 2010. Läke-medelsverket har kravet på internrevision i sitt regleringsbrev och inte i sin instruktion, vilket är det normala.

3.5.3 Nedlagd tid inom internrevisionen

Totalt nedlagd tid och fördelningen av den nedlagda tiden på planering, granskning, rådgivning och kompetensutveckling varierar hos de olika myndigheterna beroende på bland annat när internrevisionschefen blivit anställd under året, internrevisorns arbetstid (heltid/deltid), kompetens, erfarenhet av revision, erfarenhet av statlig verksamhet samt kunskap om myndighetens verksamhet. Ingen del av nedlagd tid på Naturvårdsverket och Läke-medelsverket har redovisats som granskningsuppdrag. Lägst totalt nedlagd tid, 120 timmar hade Läke-medelsverket. Den enda av myndigheterna som har köpt in extern tid är Pensionsmyndigheten med 200 timmar.

	Arbetade timmar inkl. konsulter
Linnéuniversitetet	1200
Läkemedelsverket	120
Naturvårdsverket	617
Pensionsmyndigheten	1 830
Socialstyrelsen	959
Statistiska centralbyrån	1440
Trafikverket	15 250
Åklagarmyndigheten	960

3.5.4 Slutsats

Total nedlagd tid och fördelningen av den nedlagda tiden på planering, granskning, rådgivning och kompetensutveckling varierar hos de olika myndigheterna beroende på bland annat när internrevisionschefen blivit anställd under året, internrevisorns arbetstid (heltid/deltid). För Läkemedelsverket och Naturvårdsverket kan ESV konstatera att förutsättningarna för att bedriva en internrevision under 2010 varit begränsade. (I dessa två myndigheter är internrevisionen samordnad.) Orsaken är dels att internrevisionschefen anställdes i augusti men för Läkemedelsverket är orsaken även att internrevisionschefen är anställd på 20 %.

Fem av de åtta internrevisionsmyndigheterna som är nya för 2010 har anställt en internrevisor. Tjänsten vid Linnéuniversitetet var vakant vid årsskiftet. Linnéuniversitetet har varit samordnat med internrevisionen vid Lunds universitet, men vid årsskiftet hade samordningen upphört. Övriga två myndigheter hade 2 respektive 11 anställda.

Krav på inrättad internrevision finns i Läkemedelsverkets regleringsbrev och inte i instruktionen, vilket är det normala.

4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten

4.1 Inledning

ESV har under 2010 gjort förändringar av ett antal kriterier inom en del av frågeområdena. Skälet till ändringarna är att ESV vill göra det möjligt för internrevisionscheferna att använda ESV:s enkät som en årlig självvärdering enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen.

ESV har ändrat poängberäkningen från och med rapporten 2011. Samtliga år (2008-2010) har räknats om i enlighet med det nya beräkningssättet, se bilaga 4. ESV har granskat skillnaden mellan relativ poäng enligt det nya beräkningssättet jämfört med det som använts i tidigare rapporter. Vid jämförelse av den relativa poängen mellan de två beräkningssätten kan noteras att det endast resulterat i ytterst små förändringar. I praktiskt taget samtliga fall har förändringen påverkat den relativa poängen positivt.

Resultatet av ESV:s analys och bedömning av myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten kan visa på avvikelser från god internrevisions sed som både berör det ansvar som ligger på styrelsen/generaldirektören och det ansvar som ligger på chefen för internrevisionen enligt myndighetsförordningen och internrevisionsförordningen. Resultatet kan också ge underlag för ESV att vidta åtgärder inom området internrevision för att säkerställa att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god sed. Resultatet av ESV:s analys och bedömning framgår enligt följande:

- ESV:s analyser och bedömningar av internrevisionens regelefterlevnad, avsnitt 4.2.
- ESV:s analys av internrevisionens resurser och hur de används, avsnitt 4.3.
- ESV:s analys av internrevisionens medarbetare, avsnitt 4.4.
- ESV:s analys av internrevisionens samordning, avsnitt 4.5.
- ESV:s analys av internrevisionens rådgivning avseende Förordning om intern styrning och kontroll, avsnitt 4.6.
- ESV:s genomförda och planerade åtgärder, avsnitt 4.7.

4.2 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheter. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas. Relativ poäng anger hur många poäng som är uppnådda i förhållande till hur många poäng som skulle vara möjliga att uppnå. Av bilaga 4 framgår hur relativ poäng beräknas.

Myndigheternas svar på frågorna 1-10 i internrevisionsenkäten har resulterat i en genomsnittlig relativ poäng per fråga för samtliga myndigheter 2010, 2009 samt 2008. Antalet svar per kriterium och svarsalternativ framgår av bilaga 2. Av bilaga 3 framgår relativ poäng per myndighet för 2010, 2009 och 2008.

I sammanställningen av relativ poäng per fråga har de 8 myndigheter som beskrivits i avsnitt 3.5 undantagits. Sammanlagt 56 myndigheter ingår i beräkningen av relativ poäng för 2010.

Fråga	Relativ poäng		
	2010	2009	2008
1 Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen?	1,000	0,994	0,977
2 Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?	0,995	0,991	0,996
3 Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?	1,000	1,000	0,996
4 Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?	0,813	0,629	0,639
5 Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?	0,996	0,993	0,973
6 Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?	0,977	0,992	0,986
7 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?	0,991	0,995	1,000
8 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?	0,980	0,989	1,000
9 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?	1,000	1,000	1,000
10 Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?	0,982	0,984	0,994

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,973 för 2010 vilket är en förbättring jämfört med både 2009 (0,957) och 2008 (0,956). Vid en jämförelse av regelefterlevnaden för år 2010 med 2009 kan noteras att det har skett förbättring inom fyra frågeområden, försämring inom fyra frågeområden och oförändrat resultat inom två frågeområden, där det uppgivits vara maximal regelefterlevnad. Förändringarna mellan 2010 och 2009 är relativt små bortsett från regelefterlevnaden vad gäller frågan om program för intern och extern kvalitetssäkring där det skett en större förbättring jämfört med föregående år, se 4.2.4.

En analys av respektive fråga 1-10 framgår i de följande tio avsnitten 4.2.1-4.2.10 nedan.

4.2.1 Inrättat internrevision

”Myndigheten har inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228).”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är en förbättring jämfört med 2009 (0,994) och 2008 (0,977).

Under 2010 är det 64 myndigheter som ska ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen efter beslut från regeringen. Som framgår ovan under avsnitt 3.5 är det åtta myndigheter som inte haft internrevision under hela 2010 och som därmed ej ingår i analysunderlaget. Det är därmed sammanlagt 56 myndigheter som ingår i analysunderlaget och som har fått en relativ poäng.

Samtliga 56 myndigheter som ingår i analysen har för 2010 uppgivit att internrevisionen leds av en chef och att internrevisionschefen är anställd i myndigheten samt att det finns ett myndighetsbeslut på tillsättningen av internrevisionens chef.

Slutsats

ESV kan konstatera att samtliga myndigheter har inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen.

4.2.2 Oberoende och objektivitet

”Internrevisionen har en tillfredsställande oberoende och objektivitet.”

Jämfört med föregående år har kriterium 8 från 2009 tagits bort och kriterium 9:6 från 2009 har flyttats till frågeområde 2. Detta har dock ej bedömts påverka jämförbarheten mellan åren.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,995 vilket är en liten förbättring jämfört med 2009 (0,991) och nästan oförändrat jämfört 2008 (0,996). Förbättringen beror på att samtliga myndigheter uppgivit att internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten. Föregående år var det en myndighet som uppgav att de ej var fristående från den operativa verksamheten.

På samma sätt som föregående år är det två myndigheter som svarat nej på frågan om internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Det gäller Kungliga Tekniska Högskolan och Svenska kraftnät. Kungliga Tekniska Högskolans internrevision är placerad inom universitetsförvaltningens stab som leds av förvaltningschefen. De rapporterar till rektorn och styrelsen. Svenska kraftnät uppger att de har en organisatorisk placering direkt under myndighetens chef och att resurstilldelning sker via revisionsutskott men att de tillhör en stabsfunktion i syfte att underlätta löpande administration.

På frågan om internrevisionen självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen har samtliga myndigheter svarat ja.

Inte i något fall uppges att internrevisionen i ett granskningsuppdrag har bedömt verksamhet som ansvarig internrevisor under närmast föregående tolv månadersperiod har varit ansvarig för. I de fall råd lämnats i samband med rådgivningsuppdrag har i samtliga fall internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade kunnat säkerställas.

Alla myndigheter har uppgivit att internrevisionen har fått tillgång till den information som internrevisionen behövt för att utföra sina uppdrag.

Internrevisionen har inte i något fall varit förhindrad att ta del av information som behövs för att fullgöra ett uppdrag. Internrevisionen har i samtliga fall varit föredragande av resultatet av granskningen för myndighetens ledning.

Slutsats

ESV gör bedömningen att oberoendet och objektiviteten inom den statliga internrevisionen är tillfredsställande vilket ger förutsättningar för internrevisionen att

utföra sin verksamhet i enlighet med god internrevisionsledning och god internrevisorledning. Dock kan nämnas att Kungliga Tekniska Högskolan och Svenska kraftnät har uppgivit att internrevisionen inte är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Detta är inte i enlighet med kravet i internrevisionsförordningen och kan leda till att internrevisionens oberoende och objektivitet påverkas och/eller ifrågasätts.

4.2.3 Kompetens och erfarenhet

”Internrevisionen har genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet.”

I fråga 3 har två kriterier tagits bort 2010 jämfört med föregående år (kriterium 2 och 3). Dessutom har två kriterier tillkommit under 2010 (kriterium 5 och 6). Jämförbarheten mellan åren bedöms ej påverkas av dessa förändringar.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är samma resultat som föregående år. För 2008 var den relativa poängen 0,996.

Samtliga myndigheter har svarat att internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen samt att internrevisionen haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.

Alla myndigheter har svarat att deras medarbetare årligen deltar i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet. I enlighet med lämnade uppgifter från myndigheterna avseende tid för kompetensutveckling uppgår deltagandet i genomsnitt till drygt 95 timmar per år och internrevisor. Detta är betydligt mer än vad IIA kräver för att internrevisorer ska få behålla sina certifieringar inom internrevision (40 timmar/år eller 80 timmar på en 2-årsperiod).

28 myndigheter har uppgivit att de har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats för att kunna genomföra granskningsuppdragen i revisionsplanen. 28 myndigheter har uppgivit ej tillämpligt.

Av myndigheterna har 86 % uppgivit att de gjort en bedömning av om föreslagna rådgivningsuppdrag ligger inom internrevisionens kompetensområde och 84 % att de gjort bedömningen om rådgivningsuppdragen kan förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. Resterande myndigheter har uppgivit ej tillämpligt.

Slutsats

ESV gör bedömningen att den statliga internrevisionen har en tillfredsställande kompetens och erfarenhet för att genomföra gransknings- och rådgivningsuppdragen. Det kan även noteras att deltagandet i kompetensutveckling ligger på en relativt hög nivå bland de statliga internrevisorerna vilket ESV ser som mycket positivt.

4.2.4 Kvalitetssäkring

”Internrevisionen har ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring.”

Jämfört med föregående år har 2 kriterier tagits bort och ett kriterium har omformulerats. Under 2010 har det tillkommit 3 nya kriterier (1,2 och 4) och ett kriterium har omformulerats (kriterium 3). Detta har lett till att det i denna fråga är svårt att genomföra en fullständig analys av den totala relativa poängen mellan åren.

Det kan dock noteras att genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter för 2010 är 0,813. Detta är en förbättring med 29 % jämfört med 2009 (0,629). För 2008 var motsvarande poäng 0,639.

Orsaken till förbättringen beror till viss del på att kriterium 3 från föregående år tagits bort. Anledningen till att kriteriet tagits bort var att frågan missgynnade nyinrättade internrevisionsfunktioner. Föregående år var det 33 myndigheter som svarade nej på denna fråga (Om myndigheten genomfört en extern bedömning eller en självvärdering med extern validering.)

Ytterligare en förklaring till det förbättrade resultatet är att ESV har förtydligat vad en årlig självvärdering innefattar. Detta har resulterat i att flera myndigheter (89 %, se nedan) från och med i år använder internrevisionsenkäten (första delen som avser frågorna om regel efterlevnad) som årlig självvärdering i enlighet med föreskrifterna till 7 §.

Resultatet på den omformulerade frågan ”Internrevisionen har genomfört årlig självvärdering” där 89 % av myndigheterna ja på frågan och 11 % av myndigheterna svarade nej. Föregående år löd frågan ”Internrevisionen har fortlöpande genomfört självvärderingar och blivit bedömd av andra, inom myndigheten eller annan myndighet, med kunskap om internrevision”.

På den nya frågan, om internrevisionens verksamhet har ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring, har 42 myndigheter (75 %) uppgivit att de omfattas av ett kvalitetsprogram. 14 myndigheter uppger dock att det saknas ett internt kvalitetsprogram.

46 myndigheter har uppgivit att de genomför fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten. 10 myndigheter har svarat att de ej genomfört intern kvalitetskontroll under 2010 i enlighet med internrevisionsförordningen. Andelen ensamrevisorer av de myndigheter som svarat ja är 46 %. Av de myndigheter som svarat nej är andelen ensamrevisorer 100%.

41 myndigheter (73%) har uppgivit att de rapporterat resultatet av den interna kvalitetssäkringen till myndighetens ledning, 12 har svarat nej och 3 ej tillämpligt.

Under 2010 har två myndigheter genomfört en extern bedömning av internrevisionen (Boverket och Umeå universitet). Sedan 2006 har sammanlagt 27 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen.

Samtliga myndigheter som genomfört en extern kvalitetssäkring har enligt uppgift informerat styrelsen eller myndighetschefen om resultatet av bedömningen.

Enligt internrevisionsförordningen ska en extern kvalitetssäkring genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam. Eftersom föreskrifter och allmänna råd till den nya internrevisionsförordningen trädde i kraft 1 mars 2007 har de myndigheter som hade internrevision 1 mars 2007 fem år på sig att genomföra en extern kvalitetssäkring. Det är ca 20 myndigheter som fram till det datumet måste göra en extern kvalitetssäkring. ESV kommer under 2011 att påbörja en utvärdering av de externa kvalitetssäkringarna som har genomförts under de senaste fem åren för att kunna ta ställning till vilka krav som bör ställas på innehåll och de som utför en extern kvalitetssäkring.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att 75 % av myndigheterna har ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Fortfarande saknar dock 25 % eller 14 myndigheter ett internt kvalitetsprogram. I syfte att säkerställa att internrevisionens arbete följer god sed rekommenderar ESV att arbetet med att införa ett kvalitetsprogram påbörjas, så snart det är möjligt, inom dessa myndigheter.

82 % av myndigheterna har uppgivit att de genomför fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten och 89 % att de har genomfört årlig självutvärdering.

73 % av myndigheterna har uppgivit att de rapporterat resultatet av den interna kvalitetssäkringen till myndighetens ledning.

Drygt 40 % av myndigheterna har nu genomfört en extern kvalitetssäkring, varav två under 2010. Eftersom föreskrifter och allmänna råd till den nya internrevisionsförordningen trädde i kraft 1 mars 2007 har de myndigheter som hade internrevision 1 mars 2007 fem år på sig att genomföra en extern kvalitetssäkring. Det är ca 20 myndigheter som fram till det datumet måste göra en extern kvalitetssäkring. ESV kommer under 2011 att påbörja en utvärdering av de externa kvalitetssäkringarna som har genomförts under de senaste fem åren för att kunna ta ställning till vilka krav som bör ställas på innehåll och de som utför en extern kvalitetssäkring.

4.2.5 Styrning av internrevisionen

”Internrevisionen har en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet.”

Sedan föregående år har två kriterier tillkommit (kriterium 2 och 3). Dessa ändringar bedöms ej ha påverkat jämförbarheten mellan åren.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,996 vilket är en förbättring jämfört med 2009 (0,993) och 2008 (0,973).

I samtliga myndigheter har myndighetens ledning fastställt riktlinjer för internrevisionen där det dels framgår formen för hur arbetet ska bedrivas samt formerna för rapporteringen från internrevisionen till myndighetens ledning.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag. I det fall det funnits större ändringar i revisionsplanen har myndighetens ledning beslutat om dem.

Samtliga myndigheter, utom en (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), har uppgivit att det framgår av riktlinjerna när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar.

Slutsats

ESV bedömer att den statliga internrevisionen har en tillfredsställande styrning. I samtliga myndigheter har myndighetens ledning fastställt riktlinjer samt beslutat om revisionsplan. Samtliga myndigheter, utom en (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), har uppgivit att det framgår av riktlinjerna när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar.

4.2.6 Inriktning

”Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?”

Avseende 2010 har omfattande förändringar gjorts av kriterierna som tillhör fråga 6. Av frågorna från föregående år så har kriterium nummer 5 tagits bort och kriterium nummer 1 har omformulerats. Under 2010 har 10 nya kriterier tillkommit vilket till viss del beror på förändringar i föreskrifterna till Internrevisionsförordningen vilka började gälla 1 januari 2010. Mot bakgrund av detta är det svårt att göra en relevant analys på den relativa poängen jämfört med föregående år.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,977. Föregående år var den genomsnittliga relativa poängen (0,992) och 2008 (0,986).

Risikanalys

Samtliga myndigheter har svarat att internrevisionen, utifrån en analys av verksamhetens risker, har granskat att myndighetens process för intern styrning och kontroll är utformad så att kraven i 3§ myndighetsförordningen uppfylls samt att internrevisionen lämnat förslag till förbättringar av denna process.

Samtliga myndigheter, utom Luftfartsverket, har svarat att internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för samt att internrevisionen använt sig av all relevant kunskap om risker inom myndigheten vid upprättandet av den egna risikanalysen. Anledningen till att Luftfartsverket ej uppfyller kraven beror på att delar av verksamheten bolagiserades under 2010 vilket bidrog till att internrevisionsverksamheten ej kunnat uppfylla kraven helt avseende arbetet med risikanalys.

53 myndigheter har uppgivit att risikanalysen utgår från myndighetens egen risikanalys och från internrevisionens egen riskbedömning. Två myndigheter har svarat nej (Luftfartsverket och Arbetsförmedlingen) och en myndighet har svarat ej tillämpligt (Jordbruksverket p.g.a. att myndigheten ej gjort en egen risikanalys).

Samtliga myndigheter, utom två (Luftfartsverket och Umeå universitet), har uppgivit att risikanalysen omfattar risken för bedrägerier och oegentligheter.

Samtliga myndigheter, utom tre (Luftfartsverket, Umeå universitetet och Statens institutionsstyrelse), har uppgivit att riskanalysen omfattar risker kopplade till myndighetens informationsteknologi.

Alla myndigheter utom Luftfartsverket har uppgivit att de utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet lämnat förslag till granskningsuppdrag i revisionsplanen.

Revisionsplan

Samtliga myndigheter har uppgivit att det i revisionsplanen fastställts internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att uppnå målen.

Samtliga myndigheter, utom två (Kriminalvården och Kammarkollegiet), uppger att det i revisionsplanen finns avsatt tid för uppföljning av åtgärder som vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar.

41 myndigheter har uppgivit att större kända rådgivningsuppdrag samt uppskattad tidsram har inkluderats i revisionsplanen. Två myndigheter svarade nej på frågan (Skatteverket och Stockholms universitet) och 13 svarade ej tillämpligt.

Råd och stöd

25 myndigheter har uppgivit att de givit råd och stöd till myndighetens styrelse (resterande 31 har uppgivit ej tillämpligt) och 51 myndigheter att de givit råd och stöd till chefen för myndigheten (resterande 5 har uppgivit ej tillämpligt).

33 myndigheter har uppgivit att de ej antagit rådgivningsuppdrag som internrevisionen bedömt inte kommer bidra till att förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. Resterande 23 myndigheter har svarat ej tillämpligt.

Fastställande av arbetssätt och processer

Samtliga myndigheter, utom två (Länsstyrelsen i Stockholm och Statens institutionsstyrelse), har fastställt arbetssätt och processer för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed.

Slutsats

ESV bedömer att internrevisionens arbete med riskanalyser i enlighet med kraven i internrevisionsförordningen är tillfredsställande. Bortsett från Luftfartsverket som under 2010 delat verksamheten, vilket även inverkat på internrevisionens möjligheter att följa förordningen, är det endast tre myndigheter (Arbetsförmedlingen, Statens

institutionsstyrelse samt Umeå universitet) som uppger att de i något/några fall inte kunnat följa förordningen avseende arbetet med riskanalyser.

ESV bedömer även att internrevisionens arbete med revisionsplaner fungerar tillfredsställande. Endast två myndigheter (Kammarkollegiet och Kriminalvården) har uppgett att de inte har avsatt tid för uppföljning av åtgärder vidtas med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar. Två myndigheter (Skatteverket och Stockholms universitet) har uppgett att de inte inkluderat större kända rådgivningsuppdrag, samt uppskattad tidsram, i revisionsplanen.

45 % resp. 91 % av myndigheterna har uppgett att de gett råd och stöd till myndighetens styrelse respektive chefen för myndigheten. Dock kan noteras att två myndigheter (Länsstyrelsen i Stockholm och Statens institutionsstyrelse) inte har fastställt arbetssätt och processer för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed. ESV rekommenderar att myndigheterna fastställer dessa så snart som möjligt.

4.2.7 Planera uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,991 vilket är en försämring jämfört med 2009 (0,995) och 2008 (1,000). Försämringen beror på att det är ett nej i år jämfört med förra året på frågan om internrevisionen har beräknat vilka resurser som krävs för att uppnå målen.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna om de formulerat mål för varje uppdrag samt bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.

Samtliga myndigheter, utom en, har svarat ja på frågan ifall internrevisionen för varje uppdrag har beräknat vilka resurser som krävs för att nå målen. Kammarkollegiet har svarat nej med motiveringen att det inte finns med i planeringen.

Alla myndigheter, utom en, har svarat ja på frågan om internrevisionen i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag har utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats. Kammarkollegiet har svarat nej med motiveringen att de fortfarande arbetar utifrån den tidigare revisionschefens planering som beslutats av generaldirektören.

Slutsats

ESV noterar att god regelefterlevnad finns och myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag. Kammarkollegiet har inte i sin planering för varje uppdrag har beräknat vilka resurser som krävs för att nå målen. Kammarkollegiet har inte heller i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats. Anledningen är att man fortfarande arbetar utifrån den tidigare revisionschefens planering som beslutats av generaldirektören.

4.2.8 Utföra uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.”

Jämfört med föregående år har kriterium 2 utökats samt omformulerats. Ändringen har dock ej påverkat jämförbarheten mellan åren. Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,980 vilket är en försämring jämfört med 2009 (0,989) och 2008 (1,000). Försämringen är ytterst liten och beror på att det är fyra nej under 2010 jämfört med tre nej under 2009.

Samtliga myndigheter, utom Kammarkollegiet, har uppgivit att internrevisionen i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.

Samtliga myndigheter har svarat ja på den nya omformulerade frågan om de för samtliga uppdrag har identifierat och dokumenterat den information som behövs för att nå uppdragets mål och att det av dokumentationen framgår vad som granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, dragna slutsatser samt vad som rapporterats och till vem.

På frågan om myndigheten har samlat och bevarat dokumentation från utfört arbete av konsulter svarade 27 myndigheter ja, och 3 nej (Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och Internationella programkontoret). Resterande svarade ej tillämpligt. Detta är i stort sett samma siffror som gällde för 2009.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om de arkiverat sina ärenden när uppdragen har avslutats.

Slutsats

ESV noterar att regelefterlevnaden är god och att myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.

Endast en myndighet, Kammarkollegiet, uppger att de ej identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.

Vidare har noterats att tre myndigheter (Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och Internationella programkontoret) inte har samlat och bevarat dokumentation från de uppdrag som har genomförts av anlitade konsulter. ESV vill betona vikten av att myndigheter som anlitat konsulter själva måste samla och bevara dokumentationen genom att begära in dokumentation från konsulten. Det är angeläget att detta anges som ett krav i upphandlingen eller i avtalet med konsulten.

4.2.9 Kommunicera resultatet

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.”

Jämfört med föregående år har två kriterier tagits bort från frågan. Denna ändring bedöms ej ha påverkat jämförbarheten mellan åren.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är ett oförändrat resultat jämfört med både 2009 och 2008.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna att de har rapporterat resultatet av granskning och rådgivning till myndighetens ledning samt att de har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer med de berörda parterna.

På frågan om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god sed har 25 % uppgivit att de informerat om avvikelser i rapporteringen, skälet till denna och dess konsekvens. 75 % av myndigheterna svarade ej tillämpligt.

55 myndigheter har uppgivit att de minst en gång per år avgivit en rapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning. Försvarsmakten har uppgett ej tillämpligt med motiveringen att revisionens granskningar avrapporteras fortlöpande till myndighetens ledning. Någon särskild årsrapport avges därför inte.

Slutsats

ESV noterar att full regelefterlevnad finns och att myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.

4.2.10 Följa upp resultatet

”Internrevisionen har följt upp förslagen till åtgärder.”

Jämfört med föregående år har en kriterium tagits bort. Denna ändring bedöms ej ha påverkat jämförbarheten mellan åren.

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,982 vilket är en försämring jämfört med både 2009 (0,984) och 2008 (0,994).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering.

Samtliga myndigheter, utom en, har svarat att internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering. Kriminalvården har uppgivit att de inte själva genomfört uppföljningen av de åtgärder som myndighetsledningen beslutat om. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har uppgivit ej tillämpligt med motiveringen att uppföljning har påbörjats men ännu ej avslutats. Med hänsyn till att det är en relativt nystartad myndighet har svaret godtagits.

På frågan om det i den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en återrapporering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har tagits om hand av myndigheten har två myndigheter svarat nej på frågan. Statens Institutionsstyrelse har svarat att de inte tagit med det i rapporten och Stockholms Universitet har svarat att de valt att inte återrapporera detta. Två myndigheter har lämnat svaret ej tillämpligt. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har uppgivit samma anledning som ovan, d.v.s. att uppföljning har påbörjats men ännu ej avslutats, och Försvarsmakten har uppgivit att avrapportering sker löpande.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att samtliga myndigheter beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering samt att alla myndigheter utom Kriminalvården har följt upp av myndighetsledningen beslutade åtgärder. Stockholms universitet och Statens institutionsstyrelse har inte tagit med en återrapporering i den årliga rapporten till myndighetsledningen om hur iakttagelser/rekommendationer från tidigare år har behandlats av myndigheten.

4.3 Internrevisionens resurser och hur de används

4.3.1 Totala kostnader för internrevision

Beräknade totala kostnader för internrevisionsfunktionerna under 2010 uppgår till 130 mkr (124) och fördelar sig enligt följande:

	2010	2009	2008
Lönekostnader inklusive sociala avgifter	109,3	103,5	90,3
Kostnader för kompetensutveckling	3,0	3,0	2,7
Kostnad för konsulter	9,1	9,8	10,9
Övrigt *)	9,0	7,9	3,1
Summa	130,4	124,2	107,0

*) I övriga kostnader ingår kostnader för resor, traktamenten, logi, konferenser, inventarier, förbrukningsmaterial, telefon och IT-kostnader, medlemsavgifter, representation m.m.

I tabellen nedan visas hur antalet myndigheter med internrevision fördelar sig vad gäller kostnader för internrevisionsfunktionen:

Kostnad internrevisionsfunktionen	2010	2009	2008
Mindre än 1 mkr	21	18	22
Mellan 1 och 2 mkr	23	22	18
Mellan 2 och 3 mkr	11	7	7
Mellan 3 och 5 mkr	4	6	2
Mellan 5 och 10 mkr	3	4	5
Mellan 10 och 13 mkr	2	2	1
Summa myndigheter	64	59	55

Som framgår av tabellen så lägger 69 % (68) av internrevisionsmyndigheterna ner mindre än 2 mkr på internrevisionsfunktionen. Sju (fem) myndigheter (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läkemedelsverket, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Mittuniversitetet, Naturvårdsverket och Statens kulturråd) har lagt ned mindre än 500 tkr på internrevision under 2010. Av dessa var två nyinrättade. De två myndigheter som lagt ned mest på internrevision under 2010 är Trafikverket (10,8 mkr) och Försäkringskassan (10,1 mkr). Genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion är 2,0 mkr att jämföra med 2,1 mkr under 2009.

4.3.2 Årsarbetskrafter

För år 2010 uppgick antalet årsarbetskrafter till 130 (134 för 2009) varav 5 (6 för 2009) årsarbetskrafter upphandlats.

Antalet årsarbetskrafter för 2010, inklusive köpta tjänster, för internrevisionen fördelar sig enligt följande:

	2010	2009	2008
Chef för internrevisionen	54	53	46
Revisor	60	61	59
Revisorsassistent	2	5	3
Revisor som specialist	9	9	9
Köpta tjänster	5	6	7
Summa	130	134	124

Den genomsnittliga kostnaden per årsarbetskraft uppgick till 1003 tkr (927 tkr). Antalet årsarbetskrafter har minskat med 4 mellan år 2009 och 2010. Det kan tyckas egendomligt med tanke på att antalet internrevisionsmyndigheter har ökat. Det finns flera anledningar till detta. En orsak är att Trafikverket, som bildades genom en sammanslagning av Banverket, Vägverket och SIKKA, har två anställda internrevisorer färre än vad Banverket och Vägverket hade. Antalet internrevisorer på Luftfartsverket (där delar av verksamheten har bolagiserats) har minskat med tre personer. En annan viktig orsak är att de flesta nytilkomna internrevisionsmyndigheter inte har mer än en internrevisor anställd. Det finns även några vakanser.

Som synes är det mycket ovanligt med revisorsassistenter. Det beror på att de flesta internrevisionsfunktionerna är små och att man då har behov av mer erfarna medarbetare. De specialister som är anställda på internrevisionsfunktionerna är huvudsakligen IT-revisorer.

I tabellen nedan redovisas de myndigheter som har använt mindre än en årsarbetskraft^{*)} inklusive köpta tjänster för internrevision samt nedlagd tid.

	Årsarbetskrafter inklusive konsulter	Nedlagd tid (timmar) Inklusiva konsulter
Internationella programkontoret	0,45	680
Karlstads universitet	0,43	650
Linnéuniversitetet	0,80	1200
Läkemedelsverket	0,08	120
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,57	848
Länsstyrelsen i Västerbottens län	0,89	1332
Malmö högskola	0,81	1220
Mittuniversitetet	0,59	883,5
Naturvårdsverket	0,41	617
Socialstyrelsen	0,63	959
Statens kulturråd	0,43	642
Statens skolverk	0,56	840
Svenska kraftnät	0,89	1340
Åklagarmyndigheten	0,64	960
Örebro universitet	0,76	1145

*) En årsarbetskraft beräknas till 1500 timmar

Av samtliga 64 myndigheter är det 15 (12) myndigheter (varav två länsstyrelser och fem (sex) högskolor/universitet) som har använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. Att antalet årsarbetskrafter understigit en årsarbetskraft beror i fyra fall på myndigheterna har inrättat internrevision under 2010 och anställt internrevisionschef vid olika tidpunkter under 2010 (Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten). För Naturvårdsverket och Läkemedelsverket anställdes internrevisionschefen i augusti 2010. Naturvårdsverket och Läkemedelsverket har delat internrevisionschef. Målsättningen är att 0,2 årsarbetskrafter ska användas för Läkemedelsverket men under 2010 blev utfallet 0,08 årsarbetskrafter. När det gäller Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten är internrevisorn anställd på heltid. För Länsstyrelsen i Västerbottens län och Svenska kraftnät blev ny internrevisionschef anställd i början av året. Den huvudsakliga orsaken för de övriga myndigheterna (nio stycken) är dock att myndigheterna har haft en internrevisionschef anställd på deltid. Detta avspeglar sig även i att antalet årsarbetskrafter för chefer är högt i förhållande till antalet revisorer.

Antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, har i fem fall (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket och

Statens kulturråd) understigit en halv årsarbetskraft. När det gäller Naturvårdsverket och Läke medelsverket, se förklaring ovan.

Av de 38 myndigheter som hade en ensamrevisor anställd var det 16 (14) myndigheter som inte har haft en internrevisionschef på heltid (motsvarande en hel årsarbetskraft) under 2010. Vid sju av myndigheterna (Finansinspektionen, Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läke medelsverket, Malmö högskola, Naturvårdsverket och Statens kulturråd) har internrevisionschefens tid omräknat i årsarbetskrafter motsvarat mindre än en halv årsarbetskraft. Finansinspektionen och Malmö högskola kompletterar internrevisionschefens tid med inhyrda konsulter. Det gör att det totala antalet årsarbetskrafter uppgår till 1 respektive 0,8 årsarbetskrafter för dessa två myndigheter. När det gäller Naturvårdsverket och Läke medelsverket, se förklaring ovan.

Om man räknar bort nyinrättade internrevisionsfunktioner (fyra st) och de myndigheter där internrevisionschef inte fanns under hela året (två st) kan konstateras att nio myndigheter har använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. Dessa myndigheter är Internationella programkontoret, Karlstads Universitet, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Malmö Högskola, Mittuniversitetet, Statens Kulturråd, Statens skolverk och Örebro Universitet. I tre myndigheter har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, och Statens kulturråd). Vidare har i en av de nyinrättade myndigheterna; Läke medelsverket, internrevisionschefen anställts på 20 %. Under 2010 har myndigheten använt 0,08 årsarbetskrafter för internrevision, vilket motsvarar 120 timmar.

4.3.3 Arbetad tid

Totalt arbetad egen tid inom internrevisionsfunktionerna har redovisats till 198 700 timmar (200 400) och fördelar sig enligt nedan:

	2010	2009	2008
Planering och uppföljning	22 600	19 900	25 000
Granskning	125 000	132 700	116 500
Rådgivning	15 700	12 300	10 500
Kompetensutveckling	11 900	10 100	9 900
Övrigt	23 500	25 400	10 700
Summa	198 700	200 400	172 600

Total arbetad tid har minskat med 1 % jämfört med 2009, vilket får anses som rimligt eftersom antalet årsarbetskrafter har minskat med 2 %. Vid en jämförelse mellan

2010 och 2009 framgår att nedlagd tid för planering och uppföljning och rådgivning har ökat med 14 % respektive 28 %. Tiden för kompetensutveckling har ökat med 18 %. Den tid som lagts ned på granskning har minskat med 6 %. Övrig tid har minskat med 7 % jämfört med vad som redovisades 2009. I övrig tid ingår bland annat intern administration och information, omvärldsbevakning, kvalitetsarbete m.m.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering och uppföljning, granskning och rådgivning) utgör 82 % (82 %) av den totala egna (redovisade) tiden för den samlade statliga internrevisionen. Detta är ett mått på internrevisionens beläggning.

Beläggningsgraden (exklusive konsult tid) ställd i relation till antalet egna årsarbetskrafter ger 1306 timmar (1 280 timmar 2009) per år och årsarbetskraft. Det finns dock brister i denna statistik som i huvudsak kan förklaras av den osäkerhet som följer av att det finns myndigheter som inte löpande redovisar och följer upp arbetad tid.

4.3.4 Inhyrda konsulter

Tillkommande tid av inhyrda konsulter har redovisats till knappt 7 700 (6 900) timmar och fördelar sig enligt nedan:

	2010	2009	2007
Granskningsuppdrag	7 100	6 500	8 600
Rådgivning	200	100	500
Övrigt	400	300	1 000
Summa	7 700	6 900	10 100

25 (28) av de 64 (59) myndigheterna med internrevision har anlitat extern kompetens i mindre eller högre grad. Redovisad kostnad för konsulter ställt i relation till redovisade konsulttimmar visar att genomsnittlig kostnad per timme uppgick till knappt 1181 kr (1420 kr). Motsvarande genomsnittlig kostnad per timme för egen tid uppgick till 610 kr (571 kr).

Av de 38 myndigheterna med ensamrevisor har 14 av myndigheterna även anlitat externa konsulter. 7 av myndigheterna har anlitat externa konsulter mindre än 200 timmar och 5 myndigheter har köpt mellan 200 och 500 timmar. De två myndigheter som redovisar högsta timantalet ligger på drygt 1000 timmar.

4.3.5 Slutsatser

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 130 mkr (124) för 2010. Genomsnittlig kostnad för en årsarbetskraft är 1 003 tkr (927) och genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion var 2,0 mkr att jämföra med 2,1 mkr under 2009. Det varierar förstås mycket mellan myndigheterna beroende på antalet anställda. Av myndigheterna lägger bara 9 (12) ned mer än 3 mkr på internrevision och 21 (18) myndigheter, det vill säga 33 % av myndigheterna, förbrukar mindre än 1 mkr.

Antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, har i fem fall (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läke-medelsverket, Naturvårdsverket och Statens kulturråd) understigit en halv årsarbetskraft. I Naturvårdsverket och Läke-medelsverket anställdes internrevisionschefen i augusti 2010. Naturvårdsverket och Läke-medelsverket har delat internrevisionschef. Målsättningen är att 0,2 årsarbetskrafter ska användas för Läke-medelsverket men under 2010 blev utfallet 0,08 årsarbetskrafter. När det gäller Naturvårdsverket, är internrevisorn anställd på heltid.

Av de 38 myndigheter som hade en ensamrevisor anställd var det 16 (14) myndigheter som inte har haft en internrevisionschef på heltid (motsvarande en hel årsarbetskraft) under 2010. Vid sju av myndigheterna (Finansinspektionen, Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läke-medelsverket, Malmö högskola, Naturvårdsverket och Statens kulturråd) har internrevisionschefens tid omräknat i årsarbetskrafter motsvarat mindre än en halv årsarbetskraft. Finansinspektionen och Malmö högskola kompletterar internrevisionschefens tid med inhyrda konsulter. Det gör att det totala antalet årsarbetskrafter uppgår till 1 respektive 0,8 årsarbetskrafter för dessa två myndigheter. När det gäller Naturvårdsverket och Läke-medelsverket, se förklaring ovan.

Om man räknar bort nyinrättade internrevisionsfunktioner (fyra st) och de myndigheter där internrevisionschef inte fanns under hela året (två st) kan konstateras att nio myndigheter har använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. Dessa myndigheter är Internationella programkontoret, Karlstads Universitet, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Malmö Högskola, Mittuniversitetet, Statens Kulturråd, Statens skolverk och Örebro Universitet. I tre myndigheter har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, och Statens kulturråd). Vidare har i en av de nyinrättade myndigheterna; Läke-medelsverket, internrevisionschefen anställts på 20 %. Under

2010 har myndigheten använt 0,08 årsarbetskrafter för internrevision, vilket motsvarar 120 timmar.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering, genomförande och uppföljning av granskning och rådgivning) ger en beläggningsgrad om 82 procent (82). Beläggningsgraden (exklusive konsulttid) ställd i relation till antalet egna årsarbetskrafter ger 1 306 timmar (1 280 timmar 2009) per år och årsarbetskraft.

Redovisad kostnad för konsulter ställt i relation till redovisade konsulttimmar visar att genomsnittlig kostnad per timme uppgick till knappt 1 200 kr (1 400 kr). Motsvarande genomsnittlig kostnad per timme för egen tid uppgick till 610 kr (570 kr).

4.4 Internrevisionens medarbetare

4.4.1 Anställda internrevisorer per 2010-12-31

De 64 myndigheter som omfattas av internrevisionsförordningen under 2010 har uppgivit att det fanns 134 (136) statligt anställda internrevisorer per 31 december 2010. Medelantalet revisorer för de 64 (59) myndigheter som har genomfört internrevision med anställd personal uppgick till 2,1 (2,3) personer per 31 december 2010. Minskningen av antalet anställda internrevisorer beror på att Trafikverket, som bildades genom en sammanslagning av Banverket, Vägverket och SIKÅ, har två anställda internrevisorer färre än vad Banverket och Vägverket hade. Antalet internrevisorer på Luftfartsverket (där delar av verksamheten har bolagiserats) har minskat med tre personer. En annan viktig orsak är att de flesta nytillkomna internrevisionsmyndigheter inte har mer än en internrevisor anställd. Det finns även några vakanser.

14 (15) av internrevisionsavdelningarna hade fler än 2 anställda. Störst var Försäkringskassan och Trafikverket med 13 respektive 11 anställda revisorer. Ingen av de 12 övriga hade fler än 7 anställda.

Myndigheter med ensamrevisorer uppgår till 38 (32) men antalet ensamrevisorer var bara 33 (30) totalt. Det beror på att 16 av de myndigheter som under 2010 hade en ensamrevisor anställd inte har haft en internrevisionschef på heltid och att man i vissa fall har delat internrevisor. Ingen av de sex länsstyrelser som ska tillämpa internrevisionsförordningen hade mer än en internrevisor anställd. Inom högskoleområdet (16 myndigheter) fanns totalt 27 (26) anställda internrevisorer. Av dessa var sex (sex) personer ensamrevisorer.

Den stora ökningen av antalet myndigheter med ensamrevisorer beror på att det tillkommit nya internrevisionsmyndigheter som har anställt en ensamrevisor.

4.4.2 Ålders- och könsfördelning

Av de 134 personer som var statligt anställda internrevisorer per 2010-12-31 var 62 (46 %) personer kvinnor och 72 (54 %) personer män. En uppskattning av hur fördelningen kvinnor/män ser ut när det gäller internrevisionscheferna ger vid handen att ca 46 % av internrevisionsmyndigheterna har en kvinnlig internrevisionschef och ca 54 % har en manlig.

Det är värdefullt att en internrevisor har god erfarenhet inom sitt arbetsområde. Det gör att det inte är så vanligt med statliga internrevisorer i de yngre ålderskategorierna. Det finns en risk med att en så stor del av internrevisorerna ligger i de övre åldersskikten. Risken är att myndigheten tappar mycket av kompetensen när internrevisorerna går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

Ålder (år)	Antal personer
30 eller yngre	2
Mellan 31 och 40	13
Mellan 41 och 50	43
Mellan 51 och 60	51
Mellan 61 och 65	22
Över 65	3
Summa	134

4.4.3 Internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund

På frågan om internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund framkom att av de 134 (136) personerna har 33 % (31 %) rekryterats internt. 50 % har rekryterats från revisionsverksamhet från närmast föregående arbetsgivare eller har uppgivit revisionserfarenhet från tidigare arbetsgivare.

Närmast föregående arbetsgivare:	2010	2009	2008
Internrekryterad	33 %	31 %	34 %
Rekryterad från annan offentlig internrevision	21 %	18 %	15 %
Rekryterad från annan privat internrevision	7 %	7 %	8 %
Externrevision inom det statliga området	12 %	10 %	16 %
Externrevision inom det privata området	10 %	14 %	12 %
Rekryterad från annan offentlig verksamhet	10 %	13 %	9 %
Rekryterad från annan privat verksamhet	7 %	7 %	6 %
Summa:	100 %	100 %	100 %

Av *ensamrevisorer* har 60 % (60 %) rekryterats från revisionsverksamhet, 30 % (30 %) är internrekryterade och 10 % (10 %) är rekryterade från annan verksamhet.

Motsvarande för *internrevisorer inom högskoleområdet* är att 59 % (58 %) har rekryterats från revisionsverksamhet, 30 % (27 %) är internrekryterade och 11 % (15 %) är rekryterade från annan verksamhet.

Av de 134 (136) internrevisorererna har 88 % (80 %) varit verksamma som internrevisorer i tre år eller längre, 7 % (9 %) har varit verksamma mellan 2 och tre år och 5 % (11 %) har varit verksamma kortare tid än två år. För de 33 (30) ensamrevisorererna var det 88 % (83 %) som varit verksamma som internrevisorer i tre år eller längre. Inom högskoleområdet är siffran 85 % (89 %). Det kan konstateras att den övervägande majoriteten av internrevisorererna har lång erfarenhet inom sitt verksamhetsområde.

4.4.4 Utbildningsbakgrund och certifieringar

ESV har även frågat om internrevisorerernas utbildningsbakgrund och eventuella certifieringar. Av de 134 (136) internrevisorererna har 90 % (89 %) en högskoleexamen med minst 120 poäng enligt gamla studieordningen eller högre examen. Av de övriga har 9 % (10 %) en högskoleutbildning med färre än 120 poäng.

Typ av certifiering:	2010	2009	2008
Certified Internal Auditor (CIA)	19	14	15
Certified Information system Auditor (CISA)	12	9	8
Certifierade sakkunniga kommunal revision	5	5	6
Riksrevisionens certifiering prov 1	8	9	8
Riksrevisionens certifiering prov 2	2	3	3
Prov för revisorsexamen/högre revisorsexamen	1	1	0
Tidigare auktoriserad utan avlagd examen	8	8	8
Certifiering enligt annan ordning	12	11	10

Av kommentarerna framgår att i gruppen ”Certifiering enligt annan ordning” ingår bland annat certifierade inom extern kvalitetssäkring, förordnande som skattervisor, godkänd revisor, CISSP examen, MBA och notariemeritering.

4.4.5 Kompetensutveckling

En internrevisor ska bibehålla och förbättra sina kunskaper och färdigheter genom att årligen delta i fortbildning i form av kurser, seminarier, och liknande. Den kostnad som myndigheterna lägger ned på internrevisorernas kompetensutveckling har under de två senaste åren legat på totalt 3 mkr per år. Under 2008 låg kostnaden på 2,7 mkr. Även kostnaden per anställd ligger relativt konstant, vilket framgår av tabellen nedan:

	2010	2009	2008
Antal timmar kompetensutveckling per anställd	95	79	84
Kostnad kompetensutveckling (tkr) per anställd	24	23	23

Av relationen mellan den redovisade tiden och kostnaden för kompetensutvecklingen är det rimligt att anta att tiden för kompetensutveckling inte enbart hänför sig till externa kurser.

44 av myndigheterna (69 %) har uppgivit att de har deltagit i någon eller några av de kurser som ESV anordnat. ESV har frågat internrevisionsfunktionerna vilka hinder de anser finns för att kunna delta i kurser och vidareutbildningar. 29 (45 %) av de 64 myndigheterna ser inga sådana hinder medan 35 myndigheter (55 %) ser ett eller flera skäl till att inte kunna delta i kurser och vidareutbildningar.

Hinder för att delta i utbildning	Antal myndigheter
1 hinder	24
2 hinder	8
3 hinder	2
4 hinder	1
Summa	35

Hinder för utbildning	Antal ja svar
Brist på tid	15
Otillräcklig budget för utbildning	8
Kurserna motsvarar inte vårt behov	21
Vi har inte behov av vidareutbildning	1
Känner inte till ESV:s kursutbud	1
Annan orsak	4

Det vanligaste hindret som 21 myndigheter anger är att de inte hittar kurser som motsvarar deras behov. Det finns en grupp som har lång erfarenhet och inte har behov av kurser på grundläggande nivå. De har överlag svårt att hitta kurser som

passar dem och som de inte redan har gått. Ett annat skäl till problemet att hitta kurser är att internrevisorn är anställd hos en myndighet vars verksamhet är speciell i något eller några avseenden och som vill ha utbildning som hjälper dem att granska just sin myndighets verksamhet.

Brist på tid är det näst vanligaste skälet som anges. 9 av de 15 myndigheter som angivit brist på tid som ett skäl har en internrevisor anställd på hel eller deltid. Att det då kan bli svårigheter att få tiden att räcka till är naturligt.

Det tredje vanligaste hindret som anges är otillräcklig budget för utbildning. Åtta av myndigheterna uppger detta som ett skäl.

4.4.6 Slutsatser

Antalet statliga internrevisorer per 31 december 2010 uppgick till 134 (136). Antalet statliga internrevisorerna har alltså minskat något sedan föregående år. Minskningen av antalet anställda internrevisorer beror bl.a. på att Trafikverket har något färre internrevisorer än vad Banverket och Vägverket hade innan de blev en del av den nya myndigheten. Antalet internrevisorer på Luftfartsverket (där delar av verksamheten har bolagiserats) har minskat. En annan viktig orsak är att de flesta nytilkomna internrevisionsmyndigheter inte har mer än en internrevisor anställd. Det finns även några vakanser.

Av de 134 personer som var statligt anställda internrevisorer per 2010-12-31 var 62 (46 %) personer kvinnor och 72 (54 %) personer män. Ca 46 % av internrevisions-myndigheterna har en kvinnlig internrevisionschef och ca 54 % har en manlig.

Antalet ensamrevisorer har ökat till 33 (30) personer totalt. Antalet myndigheter med ensamrevisorer har ökat ännu mer och uppgår nu till 38 (32). ESV ser det som en oroväckande trend att antalet myndigheter med ensamrevisor hela tiden ökar och att dessa myndigheter i många fall inte anställer en internrevisor på heltid utan nöjer sig med 50 % av en normal årsarbetstid, eller mindre. Att vara ensamrevisor och anställd på deltid behöver dock i sig inte vara ett problem om internrevisorn har möjligheter att använda sig av externa konsulter. ESV konstaterar, i likhet med tidigare år, att antalet internrevisorer samt deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördiga. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är, liksom tidigare år, att det behövs en analys från myndighetsledningarna om hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

Den kostnad som myndigheterna lägger ned på internrevisorernas kompetensutveckling har under de två senaste åren legat på totalt 3 mkr per år. Antalet timmar kompetensutveckling per anställd uppgick till 95 (79). Kostnaden för kompetensutveckling per anställd uppgick till 24 tkr (23).

ESV har frågat myndigheterna om vilka hinder för de ser för sin kompetensutveckling. 21 myndigheter har angivit att de inte hittar kurser som motsvarar deras behov. Det finns en grupp som har lång erfarenhet och inte har behov av kurser på grundläggande nivå. Ett annat skäl till problemet att hitta kurser är att internrevisorn är anställd hos en myndighet vars verksamhet är speciell i något eller några avseenden och som vill ha utbildning som hjälper dem att granska just sin myndighets verksamhet. ESV kommer under 2011 att göra en översyn av hur ESV:s utbud av kurser och seminarier kan utvecklas för att bättre kunna möta de statliga internrevisorernas behov.

Sammanfattningsvis kan sägas att de statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Av de 134 (136) internrevisorerna har 88 % (80 %) varit verksamma som internrevisorer i tre år eller längre. Det är värdefullt att en internrevisor har god erfarenhet inom sitt arbetsområde. Det finns dock en risk med att en stor del av internrevisorerna ligger i de övre åldersskikten. Av de 134 statliga internrevisorerna är 38 % mellan 51 och 60 år och 19 % är över 60 år. Det finns en risk att internrevisionsfunktionerna tappar mycket av kompetensen när internrevisorerna går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

4.5 Samordning av internrevisionen

Orsaken till att myndigheter samordnar sin internrevision är kravet i internrevisionsförordningen att varje internrevisionsmyndighet måste ha en vid myndigheten anställd internrevisionschef. När myndigheten inte anser sig behöva en internrevisor på heltid har lösningen blivit att två myndigheter anställer samma person på deltid.

Under 2010 har 13 (11) myndigheter haft sin internrevision samordnad med annan myndighet hela eller delar av året. Internrevisionschefen har då varit anställd på deltid vid mer än en myndighet. Under 2010 har Länsstyrelsen i Jämtland delat internrevisionschef med Mittuniversitetet. Malmö högskola har delat med Linköpings Universitet, Karlstads universitet har delat med Örebro universitet och Statens skolverk har delat med Internationella programkontoret. De två nya internrevisionsmyndigheterna Naturvårdsverket och Läkemedelsverket delar internrevisionschef. Finansinspektionen är samordnad med Sveriges riksbank, som

inte är en av de 64 internrevisionsmyndigheterna. Linnéuniversitet har under delar av 2010 haft en internrevisionschef som även varit anställd Lunds universitet.

Det finns både för och nackdelar med samordning av internrevision. Till fördelarna hör att myndigheten kan anställa någon som redan kan det område som myndigheten är verksam inom. För den person som är anställd på två ställen kan detta ge möjlighet till kompetensutveckling och en värdefull inblick i en annan myndighets verksamhet. Det är även en stor fördel i samband med att en myndighet ska etablera en ny internrevision eftersom startsträckan inte blir lika lång innan arbetet kan komma igång. Det finns dock även nackdelar. Internrevisorn kanske inte upplever sig ha tillräcklig tid för att genomföra sina uppdrag på det sätt som vore önskvärt.

4.5.1 Slutsatser

Vid några av myndigheterna med ensamrevisorer är internrevisionsfunktionen samordnad. Det finns både fördelar och nackdelar med samordning. Det som ESV upplever som det största problemet med samordning av internrevisionsfunktioner är risken att internrevisorns tid inte räcker till för att genomföra uppdraget på det sätt som god internrevisions- och god internrevisorssed kräver.

4.6 Internrevisionens rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll

ESV har frågat myndigheterna om internrevisionen har fått några uppdrag från ledningen med anledning av förordningen om intern styrning och kontroll. Av de 64 internrevisionsmyndigheterna är det 29 (29) som svarat ja på frågan och 35 (30) som svarat nej. Eftersom internrevisionsmyndigheterna har blivit fler är omfattningen relativt sett något lägre jämfört med 2009. I de flesta fall har uppdraget inneburit granskning av processen för intern styrning och kontroll, uppföljning av myndighetens arbete samt att ge råd, stöd och utbildning.

4.7 Vad har ESV gjort under 2010 och vilka åtgärder planerar ESV att vidta

I detta avsnitt redovisar ESV vilka åtgärder som ESV har genomfört eller planerar att genomföra med anledning av den analys och bedömning ESV har gjort av inhämtade uppgifter. Syftet med genomförda åtgärder och planerade åtgärder är att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av en hög professionalism och kvalitet.

ESV:s genomförda åtgärder under 2010:

Följande åtgärder har genomförts i syfte att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet:

- ESV har i enlighet med åiterrapporteringskravet i regleringsbrevet lämnat en särskild rapport till regeringen där ESV har analyserat och bedömt statusen på internrevisionen vid statliga myndigheter för år 2009. I rapporten redovisas vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.
- En översyn har gjorts av ESV:s internrevisionsenkät och övervägt hur den kan kvalitetssäkras.
- ESV har gett stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen genom de löpande kontakterna med myndigheterna. Detta har skett genom besök, telefonsamtal och e-brev.
- Under året har ESV genomfört sju kurser som avser alla åren i ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer. Totalt har dessa kurser haft 128 deltagare. Generellt sett har utvärderingarna av kurserna varit mycket positiva.
- ESV har anordnat en gemensam konferens för internrevisorer och för personer som är verksamma inom området intern styrning och kontroll hos myndigheter. Antalet deltagare var 117 personer.
- ESV har även anordnat tre nätverksträffar för revisorer i enrådgivningsmyndigheter, styrelsemyndigheter och myndigheter med en revisor. Totala antalet deltagare var 67 från 43 myndigheter.
- ESV har i en handledning klargjort vad ett program för intern kvalitetssäkring (fortlöpande kvalitetskontroll och självutvärdering) för statliga internrevisorer bör innefatta.
- Informationsinsatser har genomförts angående internrevision och intern styrning och kontroll riktade till myndighetsledningarna.
- ESV har tagit emot internationella besök.

ESV:s genomförda åtgärder har skett i nära samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat. Under 2010 har ESV genomfört tre möten med internrevisionsrådet.

ESV:s planerade åtgärder:

De åtgärder som ESV planerar att genomföra för att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet är att:

- Göra en översyn av om föreskrifter och allmänna råd till Internrevisionsförordning (2006:1228) behöver uppdateras med anledning av iakttagelser som ESV har gjort i tidigare årliga rapporter samt ändringar i ”International Professional Practices Framework (IPPF).
- Ge stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen och genom de löpande kontakterna med myndigheterna. Detta sker genom besök, telefonsamtal och e-brev.
- Tillhandahålla kurser ur ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer.
- Anordna tre nätverksträffar under 2011.
- Tillsammans med Riksrevisionen, FAR SRS, Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer samt Sveriges Kommuner och Landsting arrangera en gemensam konferens för revisorer i offentlig sektor.
- Göra en översyn av hur ESV:s utbud av kurser och seminarier kan utvecklas för att bättre kunna möta de statliga internrevisorernas behov.
- Utveckla kvalitetssäkringen av den årliga rapporten genom att besöka några myndigheter och diskutera kring internrevisionsenkäten.
- Informera oss om inom vilka områden internrevisionsfunktionerna genomför granskningar genom att begära in samtliga internrevisionsfunktioners revisionsplaner.
- ESV kommer under 2011 att klarlägga på vilket sätt de svenska bestämmelserna för offentlighet och sekretess skall tillämpas i olika delarna av revisionsarbetet.
- ESV kommer att påbörja en utvärdering av de externa kvalitetssäkringarna som har genomförts under de senaste fem åren för att kunna ställa vilka krav som bör ställas på innehåll och de som utför extern kvalitetssäkring.
- ESV har för avsikt att genomföra informationsinsatser riktade till Regeringskansliet och myndighetsledning. Insatserna genomförs i samverkan med ESV:s funktion för intern styrning och kontroll.

Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen

Regeringen har beslutat att följande myndigheter ska tillämpa internrevisionsförordningen:

1. Arbetsförmedlingen
2. Boverket
3. Centrala studiestödsnämnden
4. Domstolsverket
5. Finansinspektionen
6. Fiskeriverket
7. Fortifikationsverket
8. Försvarets materielverk
9. Försvarsmakten
10. Försäkringskassan
11. Göteborgs universitet
12. Internationella programkontoret
13. Kammarkollegiet
14. Karlstads universitet
15. Karolinska institutet
16. Kriminalvården
17. Kronofogdemyndigheten
18. Kungliga tekniska högskolan
19. Lantmäteriet
20. Linköpings universitet
21. Linnéuniversitetet ^{*)}
22. Luftfartsverket
23. Luleå tekniska universitet
24. Lunds universitet
25. Läke medelsverket
26. Länsstyrelsen i Jämtlands län
27. Länsstyrelsen i Norrbottens län
28. Länsstyrelsen i Skåne län
29. Länsstyrelsen i Stockholms län
30. Länsstyrelsen i Västerbottens län
31. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
32. Malmö högskola
33. Migrationsverket
34. Mittuniversitetet

35. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
36. Mälardalens högskola
37. Naturvårdsverket
38. Pensionsmyndigheten
39. Riksgäldskontoret
40. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna
41. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)
42. Skatteverket
43. Skogsstyrelsen
44. Socialstyrelsen
45. Specialpedagogiska skolmyndigheten
46. Statens institutionsstyrelse
47. Statens jordbruksverk
48. Statens kulturråd
49. Statens pensionsverk
50. Statens skolverk
51. Statistiska centralbyrån
52. Stockholms universitet
53. Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (SIDA)
54. Svenska kraftnät
55. Sveriges lantbruksuniversitet
56. Tillväxtverket
57. Totalförsvarets forskningsinstitut
58. Trafikverket **)
59. Transportstyrelsen
60. Tullverket
61. Umeå universitet
62. Uppsala universitet
63. Åklagarmyndigheten
64. Örebro universitet

*) Linnéuniversitetet bildades den 1 januari 2010 och har bildats genom att man slagit samman Högskolan i Kalmar och Växjö universitet.

**) Trafikverket bildades den 1 april 2010 och har bildats genom att man slagit samman Banverket, Vägverket och SIKÄ.

Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10

Fråga 1-10 är de bundna frågorna om regelefterlevnad.

Fråga och kriterium	Uppfyller	Uppfyller inte	Ej tillämpligt
<i>1. Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228)?</i>			
1.1. Internrevisionen leds av en chef.	56	0	0
1.2. Internrevisionens chef är anställd i myndigheten.	56	0	0
1.3. Tillsättningen av internrevisionens chef har fastställts genom ett myndighetsbeslut.	56	0	0
<i>2. Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?</i>			
2.1. Internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Med myndighetens chef avses här även ställföreträdande/vice myndighetschef.	54	2	0
2.2. Internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten.	56	0	0
2.3. Internrevisionen har självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen.	56	0	0
2.4. Internrevisionen har inte i något granskningsuppdrag bedömt verksamhet som ansvarig revisor i uppdraget har ansvarat för under närmast föregående tolv månaders period.	49	0	7
2.5. Om internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade inte har kunnat säkerställas i samband med ett rådgivningsuppdrag har internrevisionen avstått från att lämna råd.	26	0	30
2.6. Internrevisionen har fått tillgång till den information och de upplysningar som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag.	56	0	0
2.7. När internrevisionen har varit förhindrad att ta del av information som den behöver för att fullgöra ett uppdrag har internrevisionen upplyst om detta förhållande och angivit hur detta har begränsat granskningen.	17	0	39
2.8. Internrevisionen har varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning.	56	0	0
<i>3. Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?</i>			
3.1. Internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen.	56	0	0
3.2. Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.	56	0	0
3.3. Internrevisionens medarbetare deltar årligen i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet.	56	0	0

3.4.	Internrevisionen har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats inom internrevisionen för att utföra ett av i revisionsplanen medtaget granskningsuppdrag.	28	0	28
3.5.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag ligger inom internrevisionens kompetensområde. (Ny fråga)	48	0	8
3.6.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag kan förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Ny fråga)	47	0	9
4.	<i>Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?</i>			
4.1.	Internrevisionens verksamhet omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Internrevisionens kvalitetsprogram inkluderar intern och extern kvalitetssäkring. (Ny fråga)	42	14	0
4.2.	Internrevisionen har genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten. (Ny fråga)	46	10	0
4.3.	Internrevisionen har genomfört årlig självvärdering. (Omformulerad fråga)	50	6	0
4.4.	Resultatet av den interna kvalitetssäkringen har rapporterats till myndighetens ledning. (Ny fråga)	41	12	3
4.5.	Internrevisionen har informerat myndighetens ledning om resultatet av den externa bedömningen eller självvärderingen med extern validering som utförts under 2010 eller 2011 räknat till datumet för inlämnandet av myndighetens enkät till ESV.	3	0	53
5.	<i>Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?</i>			
5.1.	Myndighetens ledning har fastställt riktlinjer för internrevisionen där formen för hur arbetet ska bedrivas framgår.	56	0	0
5.2.	Av riktlinjerna framgår när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar. (Ny fråga)	55	1	0
5.3.	Av riktlinjerna framgår formerna för internrevisionens rapportering till myndighetens ledning. (Ny fråga)	56	0	0
5.4.	Myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag.	56	0	0
5.5.	Myndighetens ledning har beslutat i de fall större ändringar skett i revisionsplanen.	38	0	18
6.	<i>Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?</i>			

6.1.	Internrevisionen har utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granskat att myndighetens process för intern styrning och kontroll är utformad så att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen. Internrevisionen har lämnat förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Delvis ny och delvis omarbetad fråga)	56	0	0
6.2.	Riskanalysen som ligger till grund för internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för. Här ingår även de uppgifter som utförs av annan myndighet. (Här avses internrevisionens egen riskanalys och riskbedömning.)	55	1	0
6.3.	Internrevisionen har vid upprättandet av den egna riskanalysen använt sig av all relevant kunskap om risker inom myndigheten som inhämtats genom såväl gransknings- som rådgivningsuppdrag. (Ny fråga)	55	1	0
6.4.	Riskanalysen utgår från myndighetsledningens identifiering, värdering och hantering av risk utifrån förordning om intern styrning och kontroll och från internrevisionens egen riskbedömning. (Ny fråga)	53	2	1
6.5.	Riskanalysen omfattar risken för bedrägerier och oegentligheter. (Ny fråga)	54	2	0
6.6.	Riskanalysen omfattar risker kopplade till myndighetens informationsteknologi. (Ny fråga)	53	3	0
6.7.	Internrevisionen har utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet lämnat förslag till granskningsuppdrag i revisionsplanen.	55	1	0
6.8.	I revisionsplanen fastställs internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt uppnå målen. (Ny fråga)	56	0	0
6.9.	I revisionsplanen finns avsatt tid för uppföljning av att åtgärder har vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar. (Ny fråga)	54	2	0
6.10.	Större kända rådgivningsuppdrag samt uppskattad tidsram har inkluderats i revisionsplanen. (Ny fråga)	41	2	13
6.11.	Internrevisionen har givit råd och stöd till myndighetens styrelse. (Ny fråga)	25	0	31
6.12.	Internrevisionen har givit råd och stöd till chefen för myndigheten. (Ny fråga)	51	0	5
6.13.	Rådgivningsuppdrag som internrevisionen bedömt inte kommer att bidra till att förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll har inte antagits. (Ny fråga)	33	0	23
6.14.	Internrevisionen har fastställt arbetsätt och processer (regler och rutiner) för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed.	54	2	0
7.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?</i>			
7.1.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag formulerat mål för granskningen och rådgivningen.	56	0	0
7.2.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.	56	0	0

7.3.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag beräknat vilka resurser som krävs för att uppnå målen.	55	1	0
7.4.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats.	55	1	0
8.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?</i>			
8.1.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.	55	1	0
8.2.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag dokumenterat (samlat och ordnat) den information (revisionsbevis) som är underlag för gjorda iakttagelser. Av dokumentationen av gransknings- och rådgivningsuppdragen framgår vad som har granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, vilka slutsatser som dragits samt vad som rapporterats och till vem. (Delvis ny fråga)	56	0	0
8.3.	Internrevisionen har samlat och bevarat dokumentationen från gransknings- och rådgivningsuppdrag som genomförts av anlidade konsulter.	27	3	26
8.4.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag arkiverat ärendet när uppdraget är avslutat.	56	0	0
9.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?</i>			
9.1.	Internrevisionen har rapporterat resultatet av gransknings- och rådgivningsuppdrag i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetens ledning.	56	0	0
9.2.	Internrevisionen har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer i gransknings- och rådgivningsuppdrag med de berörda parterna.	56	0	0
9.3.	Om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god internrevisionssed har internrevisionen informerat om avvikelserna i rapporteringen, skälet till denna och dess konsekvens. (Omformulerad fråga)	14	0	42
9.4.	Internrevisionen har minst en gång per år avgivit en revisionsrapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.	55	0	1
10.	<i>Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?</i>			
10.1.	Myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering av granskningens iakttagelser och rekommendationer. Här likställs även godkännande i efterhand från myndighetens ledning av åtgärder som vidtagits inom myndigheten.	56	0	0
10.2.	Internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen har beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering till myndighetsledningen av iakttagelser och rekommendationer.	54	1	1
10.3.	I den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en åiterrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten.	52	2	2

Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet

Myndighet	Relativ poäng, 2010	Relativ poäng, 2009	Relativ poäng, 2008
Arbetsförmedlingen	0,960	1,000	1,000
Banverket	Upphört	0,975	1,000
Boverket	1,000	0,930	0,921
Centrala studiestödsnämnden	0,962	0,932	0,929
Domstolsverket	1,000	1,000	0,976
Finansinspektionen	1,000	**	1,000
Fiskeriverket	1,000	0,950	0,951
Fortifikationsverket	1,000	0,977	0,975
Försvarets materielverk	0,963	0,955	0,951
Försvarmakten	1,000	0,976	1,000
Försäkringskassan	1,000	1,000	0,955
Göteborgs universitet	1,000	0,957	0,976
Internationella programkontoret	0,926	**	-
Kammarkollegiet	0,865	**	-
Karlstads universitet	1,000	0,975	***
Karolinska institutet	1,000	1,000	1,000
Kriminalvården	0,936	0,951	0,972
Kronofogdemyndigheten	1,000	0,976	***
Kungliga tekniska högskolan	0,959	0,974	0,975
Lantmäteriet	0,980	1,000	0,949
Linköpings universitet	1,000	1,000	1,000
Linnéuniversitetet	*	-	-
Luffartsverket	0,870	0,977	1,000
Luleå tekniska universitet	0,960	0,875	0,947
Lunds universitet	1,000	1,000	1,000
Läkemedelsverket	*	-	-
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,960	0,917	***
Länsstyrelsen i Norrbottens län	1,000	0,972	0,919
Länsstyrelsen i Skåne län	1,000	0,973	0,946
Länsstyrelsen i Stockholms län	0,935	0,921	0,763
Länsstyrelsen i Västerbottens län	0,957	0,897	***

Länsstyrelsen i Västra Götalands län	0,979	0,946	0,944
Malmö högskola	1,000	0,974	0,974
Migrationsverket	1,000	0,950	0,975
Mittuniversitetet	0,942	0,925	***
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	0,979	**	-
Mälardalens högskola	1,000	0,975	***
Naturvårdsverket	*	-	-
Pensionsmyndigheten	*	-	-
Premiepensionsmyndigheten	Upphört	Upphört	0,927
Riksgäldskontoret	1,000	1,000	1,000
Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna	1,000	1,000	0,978
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)	1,000	0,947	0,949
Skatteverket	0,980	0,974	0,974
Skogsstyrelsen	1,000	0,974	0,917
Socialstyrelsen	*	-	-
Specialpedagogiska skolmyndigheten	0,941	0,977	undantag
Statens institutionsstyrelse	0,894	0,897	***
Statens jordbruksverk	1,000	1,000	1,000
Statens kulturråd	1,000	0,975	***
Statens pensionsverk	0,927	0,935	0,913
Statens skolverk	0,963	1,000	0,976
Statistiska centralbyrån	*	-	-
Stockholms universitet	0,945	0,936	0,949
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)	1,000	0,979	1,000
Svenska kraftnät	0,963	0,909	***
Sveriges lantbruksuniversitet	1,000	1,000	1,000
Tillväxtverket	0,977	**	-
Totalförsvarets forskningsinstitut	0,913	0,923	0,892
Trafikverket	*	-	-
Transportstyrelsen	1,000	**	-
Tullverket	1,000	0,953	1,000
Umeå universitet	0,960	0,974	0,974
Uppsala universitet	1,000	1,000	1,000
Åklagarmyndigheten	*	-	-
Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)	Upphört	upphört	0,949

Vägverket	Upphört	0,977	0,974
Växjö universitet	Upphört	0,950	***
Örebro universitet	1,000	0,974	***

*) Av avsnitt 3.5 framgår det att ESV vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) har beslutat att inte beakta 8 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2010. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2010.

**) ESV hade vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att för 2009 inte beakta 6 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2009. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2009.

Premiepensionsmyndigheten avvecklades per 2009-12-31. Verksamheten fördes över till Pensionsmyndigheten. ESV har beviljat undantag från att besvara enkäten.

***) ESV hade vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att för 2008 inte beakta 11 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2008. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2008 och 2007.

Två myndigheter har haft undantag från kravet på att lämna svar på ESV:s enkät. Det gäller Specialpedagogiska skolmyndigheten eftersom myndigheten har haft undantag från kravet att tillämpa internrevisionsförordningen under 2008 samt Statens Räddningsverk eftersom myndigheten avvecklades per 2008-12-31. Verksamheten fördes över till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheterna. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas.

Frågorna som avser efterlevnad av regler (fråga 1-10) besvaras genom att för varje kriterium under respektive fråga svara Uppfyller eller Uppfyller inte. I det fall myndigheten har undantag från reglerna eller om förhållandet av annan orsak inte råder besvaras kriteriet med Ej tillämbart (ET) med angivande av motivet. Det ges tre alternativ (saknas, undantag eller sekretess) till motiv att välja mellan. Kryss i rutan för "Saknas" innebär att förhållandet som kriteriet mäter inte förekommer eller inte har varit aktuellt inom myndigheten, kryss i rutan för "Undantag" innebär att myndigheten har undantag från det som kriteriet mäter och kryss i rutan för "Sekretess" innebär att uppgiften som efterfrågas omfattas av sekretess. Genom de svar som ges på frågorna om efterlevnad av regler kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheter samt en relativ poäng per myndighet.

Från och med 2011 ger ett uppfyllande svar 1 poäng per kriterium och ett ej uppfyllande svar 0 poäng. Frågor som besvarats med ET påverkar inte relativa poängen.

Den relativa poängen per fråga för alla myndigheter beräknas som en kvot där täljaren består av antalet poäng som alla myndigheter har uppnått på den frågan och nämnaren av det antal poäng som är möjliga för alla myndigheter att uppnå på den frågan (max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen per myndighet är en kvot där täljaren består av antalet poäng som myndigheten har uppnått på alla frågor och nämnaren av det antal poäng som det är möjligt för myndigheten att uppnå på frågorna (Max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen mäter graden av måluppfyllelse (gällande rätt) och är ett tal mellan 0 och 1. Ett värde under 1 visar på avvikelse från de regler som myndigheterna har att följa när det gäller internrevision.

Nedan beskrivs två exempel på hur relativ poäng kan beräknas per fråga och per myndighet:

Exempel 1, relativ poäng per fråga:

Om det finns fyra kriterier på frågan så är det kvoten av uppfyllda kriterier delat med totala antalet kriterier som är poängen för den myndigheten avseende den frågan. Om en myndighet har uppfyllt tre kriterier blir poängen $\frac{3}{4}$ på den frågan för denna myndighet. För att få en relativ poäng per fråga för alla myndigheter beräknas den relativa poängen för denna fråga enligt följande formel: Total antal uppfyllda kriterier/(Total antal kriterier – Total antal ET). Eftersom det finns 64 myndigheter är totalt antal kriterier 256 ($64 * 4$). Om vi räknar med att myndigheterna har uppfyllt 190 kriterier, 35 ET och 31 ej uppfyllda kriterier blir poängen $190/(256-35)=0,8597$

Exempel 2, relativ poäng per myndighet:

Förutsättningen är att det totalt finns 56 kriterier, myndigheten har uppfyllt 45, svarat ET på 6 och inte uppfyllt 5 kriterier. Relativa poängen per myndighet blir $45/(56-6)=0,9$.

ESV ansvarar för en ändamålsenlig ekonomisk styrning av staten.
Vi utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av statlig verksamhet.
Vi tar fram bra besluts- och diskussionsunderlag för den ekonomiska politiken.
Vi bidrar till en korrekt hantering av Sveriges EU-medel.
ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med
Regeringskansliet och myndigheterna.